

निःश्रेणि, ०श्रेणिका und ०श्रेणी s. u. निःश्रे०.

निःश्रेयसं (निस् + श्रेयस्) P. 5, 4, 77. Vop. 6, 80. = निश्चितं (१) श्रेयः P., Schol. adj. f. ई kein Besseres über sich habend, der allerbeste, vorzüglichste; n. Jemandes Bestes, Heil, Glückseligkeit, Erlösung; = कल्याण H. an. 4, 328. MED. s. 55. = मोक्ष AK. 1, 1, 4, 15. H. 74. H. an. MED. HALĀJ. 1, 124. निःश्रेयसादान KAUSH. UP. in Ind. St. 1, 408. M. 1, 106. प्रज्ञा निःश्रेयसी लोके MBh. 12, 6691. पण्डितो ह्यर्थकृद्भ्यु ब्रूयान्निःश्रेयसं वचः (कुर्यान्निःश्रेयसं परम् MBh. 2, 169) R. GORR. 2, 109, 17. 5, 1, 98. 82, 8. सर्वतश्चित्तपत्त्या मे तव निःश्रेयसम् 3, 13, 11. नूनं न ते जनः कश्चिदस्ति निःश्रेयसे परः । निवारयति यो न लो कर्मणा ऽस्माद्विगर्हितात् 5, 24, 13. MBh. 3, 5566. 13699. 15, 252. Bhaṅ. P. 1, 3, 40. 2, 3, 11. ०कर Bhaṅ. 5, 2. M. 12, 88. 104, 16. — 1, 117. KAN. 1, 2, 4. VIKR. 1. CAṆK. zu Bṛh. Ān. UP. S. 199. PRAB. 19, 9. Erlösung bringendes Wissen TATTVAS. 52 nach BALANT. m. Bein. Civa's MED. n. = विद्या, अनुभाव, भक्ति ÇABDAR. im ÇKDr. निःश्यास (von श्स् mit निस्) m. 1) das Ausathmen, der ausströmende Athem M. 3, 19. MBh. 3, 13537. fg. (= HARIV. 681. fg.). क्षणेन स पुनर्नष्टा निःश्यास इव दर्पणे 16545. HARIV. 4260. 4748. R. 2, 61, 8. 3, 22, 13. 18. 62, 31. MĀKĪ. 48, 22. BHART. 1, 96. RAGH. 1, 43. 16, 43. VARĀH. Bṛh. S. 5, 50. 34, 2. Bhaṅ. P. 4, 10, 26. 7, 12, 25. DAÇAK. in BENF. Chr. 198, 22. — 2) Soufzer: निःश्यासमुल्लसकदीर्घम् — मुमोच MBh. 1, 2005. ०परमा N. 2, 2. R. 2, 24, 7. RAGH. 1, 67. व्यलीकनिःश्यासमिवोत्सर्गः KUMĀRAS. 3, 25. MEGH. 82. 88. VARĀH. Bṛh. S. 3, 14. PAÑKAT. ed. OFR. 30, 4. AMAR. 87. MĀK. P. 20, 47. SĀH. D. 64, 9. सनिःश्यासम् MĀKĪ. 180, 3. ÇĀK. Ch. 63, 5. — Statt निःश्यास findet man häufig निःश्यास geschrieben, für welche Form wir aber eine andere Bedeutung angenommen haben. Es ist übrigens zu bemerken, dass die Verwechslung von नि und निस् nicht lediglich den Abschreibern zuzuschreiben ist, da auch Formen wie न्यश्यासत् soufzte auf (vgl. übrigens u. निःश्यास) MBh. 8, 4833. न्यश्यासोत् BHART. 6, 34. 15, 24. न्यश्यासिषु: 3, 17 vorkommen.

निःश्याससंहिता (निः + सं०) f. Titel einer angeblich von Rudra-Çiva geoffenbarten *Gesetzsammlung* VARĀH. P. in Verz. d. Oxf. H. 38, b, 37. 40. CIVA-P. ebend. 63, b, 23. fgg., wo auch der Ursprung des Namens erklärt wird.

निष, नैषति benetzen, besprengen DhātUP. 17, 49.

निषङ्ग (von सङ्ग mit नि) m. 1) das Hängen an, = सङ्ग TRIK. 3, 3, 61. H. an. 3, 123. = संगत (सङ्ग ÇKDr.) MED. g. 38. Viell. hierher zu ziehen: तिर्पयोनितो ब्रूयं कथं धारितवान्प्रभुः (कृत्तः) । केन कार्यनिषर्षणं (निषङ्गणं) तमाव्याहि मक्तावल् || so v. a. in welcher Absicht MBh. 12, 7606. — 2) Köcher AK. 2, 8, 2, 56. TRIK. H. 781. H. an. MED. HALĀJ. 2, 310. प्रगृह्य भस्त्रानि शितानिषङ्गात् MBh. 4, 1693. RAGH. 2, 30. 3, 64. Bhaṅ. P. 6, 1, 35. 9, 10, 48. Nach den Erklärungen von निषङ्गधि und निषङ्गिन् auch Schwert. — Vgl. ष०.

निषङ्गधि (wie eben) UNĀDIS. 4, 87. adj. umarmend UGÉVAL. m. Umarmung UNĀDIS. im ÇKDr.; vgl. स्वङ्ग. Schütze; Wagen; Wagenlenker; Schulter; Gras UNĀDIV. im SĀMĀSHIPTAS. ÇKDr.

निषङ्गधिं (नि० + धि) m. nach MAHIDR. Schwertscheide VS. 16, 10.

निषङ्गिन् (von निषङ्ग) 1) adj. mit einem Köcher versehen AK. 2, 8, 2, 37. H. 771. सुधन्वान् इषुमतो निषङ्गिनः RV. 5, 57, 2. VS. 16, 20. KĀTJ.

ÇA. 20, 2, 11 (an diesen zwei Stellen nach dem Schol. mit einem Schwert bewaffnet). ÇAT. Bā. 13, 4, 2, 5. KĀTJ. 37, 11. ÇĀKĀ. ÇA. 16, 1, 20. PĀK. GRHJ. 2, 17. MBh. 4, 1639. RAGH. 7, 53. — 2) m. N. pr. eines der 100 Söhne des Dhṛtarāṣṭra MBh. 1, 2738. 4547. 8, 4262.

निषङ्ग (von सङ्ग mit नि) s. कु०.

निषठ s. निशठ.

निषसक (von निषस und dieses partic. von सद् mit नि) n. ein best. Gras (s. सु०) ÇABDAR. im ÇKDr. Sīt: WILS.

निषति (von सद् mit नि) f. Unthätigkeit, Lässigkeit: का ते निषतिः किम् नो ममति RV. 4, 21, 9.

निषत्सु (wie eben) adj. feststehend RV. 10, 162, 3.

निषद् (wie eben) 1) adj. unthätig sitzend: न निषत्किं चनावति ÇĀKĀ. ÇA. 15, 19, 26. — 2) f. a) das Sitzen, insbes. das Sitzen am Altar (beim Opfer und Opferschmaus): रणा वा ये निषद् किं ते श्रस्य RV. 6, 27, 1. 2. श्रमिस्त्वा निषद् गा श्रवस्व इन्ने हिन्वाना इविषान्याशत 2, 21, 5. श्राधि कोता निषद् यज्ञीयान् 10, 53, 2. ÇAT. Bā. 4, 6, 2, 1. 2. — b) Bez. einer Art von Compositionen: ये (नारायण) वाकेधनुवाकेषु निषत्सुपनिषत्सु च । गृणाति सत्यकर्मणाम् MBh. 12, 1613.

निषद् m. 1) N. pr. eines alten Königs MBh. 2, 326. Wohl fehlerhaft für निषध. — 2) eine best. Note, = निषाद SĀMIN zu AK. 1, 1, 2, 1. ÇKDr. H. 1401, Sch.

निषदन (von सद् mit नि) 1) adj. zur Erkl. von निषाद NĪR. 3, 8. — 2) n. a) das Niedersitzen RV. 1, 162, 14. — b) Aufenthalt RV. 10, 97, 5. Sitz (in übertr. Bed.): श्रेषेदोष० Bhaṅ. P. 5, 14, 2.

निषद्यो (wie eben) f. P. 3, 3, 99. Vop. 26, 186. 1) ein kleines Ruhebett TRIK. 2, 6, 41. — 2) Kaufmannshalle, Markt P., Sch. AK. 2, 2, 2. H. 1002.

निषदरं (wie eben) UNĀDIS. 2, 124. 1) adj. sitzend (am Altar) VS. 28, 4. lässig sitzend ÇĀKĀ. ÇA. 15, 19, 1. — 2) m. a) Sumpf, Koth (worin man stecken bleibt) AK. 1, 2, 2, 9. H. 1090. an. 4, 263. MED. r. 275. HALĀJ. 3, 56. — b) der Liebesgott H. an. — 3) f. ई Nacht (die Zeit der Ruhe) H. an. H. ç. 17 (निषि०). MED. (die gedr. Ausg. liest ०र). UGÉVAL.

निषध 1) m. a) N. pr. eines Gebirges AK. 2, 3, 3. H. 947, Sch. श्रतरि निषधं नीलं च विदेहा: 1538, Sch. H. an. 3, 345. MED. dh. 33. HĀK. 26. MBh. 3, 12917. 17460. 6, 198. 202. 272. 13, 7658. HARIV. 11447. RAGH. 18. 1. VP. 167. 172. Bhaṅ. P. 5, 16, 9. 27. LIA. 1, 22, N. — b) pl. N. pr. eines Volkes und des von ihm bewohnten Landes, über welches Nala herrschte, H. an. MED. N. 1, 3. 81. 7, 2, 26. 1. MBh. 6, 359 (VP. 190). निषधाधिप N. 3, 19. ०वंश 12, 58. Nach H. an. und MED. bezeichnet निषध auch den König der N.; vgl. निषध, नैषध. — c) N. pr. eines Sohnes des Gānāmogaja MBh. 1, 3745. des Kuça und Vaters des Nala HARIV. 823. eines Grosssohnes des Kuça RAGH. 18, 1. VP. 386. Bhaṅ. P. 9, 12. 1. — d) eine best. Stellung der geschlossenen Hand Verz. d. Oxf. H. 86, a, 33. 202, a, 17. — e) eine best. Note (vgl. निषाद) H. 1401, v. l. H. an. — f) = कठिन H. an. MED. hart (adj.!) WILS. — 2) f. घा N. pr. a) der Residenz Nala's, der Stadt der Nishadha, H. 980. — b) eines im Vindhja entspringenden Flusses VP. 185, N. 80.

निषधाय (निषध + षय) m. N. pr. eines Sohnes des Kuru Bhaṅ. P. 9, 22, 4.